

Бортняк В. А.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
<https://orcid.org/0000-0002-1285-966X>

Кубарев М.

<https://orcid.org/0009-0006-0635-5138>
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКРИВАЧІВ У СТРУКТУРІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ: МЕХАНІЗМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

У статті проведено комплексний аналіз адміністративно-правових засад, що визначають статус та порядок діяльності викривачів у внутрішній структурі державних органів. Автором доведено, що викривач виступає особливим суб'єктом адміністративних правовідносин, оскільки його діяльність інтегрована в систему внутрішнього антикорупційного контролю відповідного державного органу. У роботі висвітлено процедурні аспекти функціонування внутрішніх каналів повідомлення про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Зокрема, досліджено правові вимоги до прийняття та реєстрації таких повідомлень, де виокремлено етапи перевірки інформації на предмет її достовірності та відповідності встановленим законодавством критеріям.

Досліджено правову природу взаємодії між викривачем та антикорупційним уповноваженим, який виступає основним посередником та захисником прав особи всередині державного органу. У статті розкрито механізми адміністративного забезпечення конфіденційності, що включають заходи із захисту персональних даних викривача та недопущення розголошення змісту його повідомлення особам, які не мають на це законних повноважень. Автором особливу увагу приділено правовим інструментам внутрішнього контролю, спрямованим на недопущення заходів негативного впливу з боку керівництва державного органу.

Окрему увагу приділено правовим вимогам до функціонування анонімних каналів зв'язку, встановлених нормативними актами Національного агентства з питань запобігання корупції, як фундаментальної умови забезпечення конфіденційності викривачів. Крім того, визначено рівень імплементації положень Директиви (ЄС)2019/1937 у національне законодавство, що дозволило виокремити перспективні напрями розширення предметної сфери захисту викривачів за межі виключно антикорупційної діяльності. На підставі проведеного дослідження аргументовано необхідність удосконалення внутрішніх антикорупційних програм державних органів, які мають чітко регламентувати кожен етап адміністративного процесу, починаючи від моменту подання повідомлення про корупцію до остаточного захисту прав викривача.

Ключові слова: запобігання корупції, викривачі, внутрішній контроль, адміністративно-правове регулювання, державні органи.

Постановка проблеми. Сучасний етап реформування системи державного управління в Україні характеризується пошуком ефективних інструментів мінімізації корупційних ризиків. Одним із найбільш дієвих, проте складних з правової точки зору механізмів, є інститут викривачів, які виступають не просто інформаторами, а важливим елементом системи внутрішнього антикорупційного контролю, оскільки такі володіють даними

про приховані порушення всередині державного органу.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю переходу від декларативного визначення прав викривачів до створення реальних адміністративно-правових процедур їх реалізації. Попри наявність законодавства, що регулює окремі аспекти використання повідомлень викривачів під час внутрішнього антикорупцій-

ного контролю, таке регулювання є недостатню ефективність та фактичну незахищеність осіб від прихованого тиску керівництва. Удосконалення механізмів внутрішнього контролю є важливим для формування культури доброчесності, де повідомлення про корупцію сприймається не як зрада колективу, а як виконання службового обов'язку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративно-правового забезпечення антикорупційної діяльності та правового статусу викривачів перебувають у центрі уваги багатьох науковців, що зумовлено процесами реформування у системі державного управління. Теоретичне підґрунтя для розуміння корупції як деструктивного явища, що підриває інвестиційну привабливість та соціально-економічний розвиток України, закладено у працях А. І. Карашенка, І. О. Омелченка, А. К. Славицької та ін. У цих дослідженнях розкрита сутність антикорупційної політики як складової суспільних відносин, що виникають у процесі виконання державних функцій та реалізації відповідних стратегій. Безпосередньо проблематика інституту викривачів та їхнього державного захисту висвітлена у працях Р. В. Гречанюка, А. Б. Фодчука, С. С. Єсімова, О. Б. Ковальчук та ін.

Попри значну кількість наукових напрацювань у цій сфері, поза увагою дослідників залишаються питання адміністративної регламентації саме внутрішніх процедур у державних органах. Зокрема, недостатньо вивченими є механізми запобігання конфлікту інтересів під час роботи антикорупційних уповноважених. Також потребує додаткового наукового аналізу питання розмежування управлінського контролю та правозахисної функції всередині організаційної структури органу, що й обумовлює актуальність дослідження цієї статті.

Постановка завдання. Метою статті є визначення адміністративно-правових засад регулювання інституту викривачів у структурі державних органів, а також розробка пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності існуючих механізмів внутрішнього контролю щодо захисту прав викривачів та розгляду їхніх повідомлень. Для досягнення поставленої мети були вирішені такі завдання: 1) розкрито зміст адміністративно-правового статусу викривача як суб'єкта внутрішньоорганізаційних відносин у державному органі; 2) окреслено повноваження та роль антикорупційних уповноважених у системі внутрішнього контролю за дотриманням прав викривачів; 3) розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення внутрішніх положень дер-

жавних органів з метою підвищення рівня конфіденційності та безпеки осіб, які повідомляють про корупцію.

Виклад основного матеріалу. Основою адміністративно-правового регулювання діяльності викривачів у державних органах України є положення Закону України «Про запобігання корупції» [1], які були доповнені відповідними положеннями у 2019–2020 роках.

Так, становлення інституту викривачів в Україні почалося із прийняття Закону України від 17 жовтня 2019 р. № 198-IX «Про внесення змін до Закону України “Про запобігання корупції” щодо викривачів корупції» [2], який було розроблено на виконання вимог ст. 4 Конвенції ООН проти корупції, що передбачає обов'язок кожної держави розглядати можливість запровадження заходів і систем, які сприяють тому, щоб державні посадові особи повідомляли відповідним органам про корупційні діяння, про які їм стало відомо під час виконання ними своїх функцій [3].

Таким чином, Закон № 198-IX став реформаційним для адміністративного права, оскільки він вперше виокремив викривача як самостійного суб'єкта та, крім іншого, запровадив поняття внутрішніх, регулярних та зовнішніх каналів повідомлення, а також закріпив право викривача на конфіденційність та анонімність, а також запровадив інститут винагороди (10% від предмета корупційного злочину), що перетворило викривання з морального обов'язку на юридично стимульовану діяльність [4].

Наступні кроки у напрямку удосконалення національного законодавства України у досліджуваній сфері здійснювалися з урахуванням положень Директиви (ЄС) 2019/1937 Європейського парламенту і ради Європейського Союзу (ЄС) «Про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства союзу» від 23 жовтня 2019 р. [5] у частині щодо створення системи каналів повідомлень (внутрішні, зовнішні, публічне розкриття), визначення широкого кола осіб, які підпадають під захист (не лише службовці, а й підрядники, колишні працівники), а також захисту від будь-яких форм впливу, включаючи прихований тиск, на викривачів.

Зокрема, у квітні 2020 р. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) своїм наказом № 127/20 затвердило Вимоги до захисту анонімних каналів зв'язку, через які здійснюються повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запоби-

гання корупції». Цим наказом було визначено, що відповідні канали мають бути спроектовані так, щоб технічно виключити можливість відстеження IP-адрес, номерів телефонів або інших метаданих, якщо особа бажає залишитися анонімною. При цьому, передбачається, що доступ до інформації, що надходить через ці канали, має бути обмежений виключно колом осіб, визначених наказом керівника (як правило, це лише працівники антикорупційного підрозділу), що створює правовий та технічний бар'єр, що захищає викривача від несанкціонованого втручання з боку інших посадових осіб [6].

Важливе значення для формування системи захисту викривачів мали зміни до статті 53 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України) щодо залучення у якість особи, якій НАЗК віднесено до органів, який надано право захищати права та законні інтереси інших осіб, зокрема, викривачів, у адміністративних справах [7]. Ця норма КАС України має фундаментальне значення для забезпечення дієвості внутрішнього контролю, оскільки вона запроваджує механізм процесуального представництва викривача спеціалізованим органом (НАЗК), що сприяє перетворенню теоретичних гарантій захисту викривачів у практичний інструмент подолання конфлікту інтересів. Можливість вступу НАЗК у справу на будь-якій стадії та право на самостійне оскарження рішень створюють додаткову гарантію зовнішнього адміністративно-правового нагляду, який мінімізує ризики прийняття упереджених управлінських рішень у межах внутрішньоорганізаційної структури.

У подальшому Законом України від 1 червня 2021 р. № 1502-IX були внесені чергові зміни до Закону України «Про запобігання корупції», спрямовані на упорядкування окремих питань захисту викривачів. Цей Закон фактично упорядкував процедуру перевірки повідомлень та чітко розмежував повноваження НАЗК та внутрішніх антикорупційних підрозділів. Як наслідок, на законодавчому рівні, було уточнено механізм звільнення викривача за наслідком дисциплінарної процедури, в якій керівник органу мав довести, що це рішення не пов'язане з фактом викриття, тобто фактично було запроваджено презумпцію винуватості роботодавця у трудових спорах із викривачами [8].

Крім того, розвиток законодавства у сфері регулювання внутрішнього антикорупційного контролю в державному органі пов'язаний із затвердженням наказом НАЗК від 27 травня

2021 р. № 277/21 Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції [9].

Аналіз цього положення та ст. 13-1 Закону України «Про запобігання корупції» дозволяє дійти висновку про те, що адміністративно-правовий статус уповноваженого підрозділу (особи) в структурі державних органів є складним і багатограним, що обумовлено його специфічною роллю всередині управлінської вертикалі. Зокрема, уповноважений орган перебуває у стані адміністративної залежності – з однієї сторони він є працівником штату конкретного органу, отримує там заробітну плату та підпорядковується керівнику щодо внутрішнього розпорядку, але з іншої, у питаннях методології, звітності та реалізації антикорупційних заходів він підзвітний безпосередньо НАЗК. Така модель підпорядкування дозволяє захистити уповноваженого від незаконних наказів керівника, спрямованих на приховування фактів корупції, оскільки його професійна кар'єра (звільнення чи переведення) захищена зовнішнім регулятором.

Також відповідно до законодавства у межах внутрішнього контролю уповноважений орган виконує три стратегічні функції: 1) приймає повідомлення викривача, оцінює його на відповідність вимогам закону та вирішує питання про початок внутрішньої перевірки; 2) на уповноваженого покладено персональну адміністративну відповідальність за збереження анонімності викривача; 3) у разі виявлення ознак тиску на викривача (наприклад, необґрунтованої догани), уповноважений зобов'язаний ініціювати перед керівником або НАЗК питання про припинення таких дій.

Таким чином, на сьогодні адміністративно-правове регулювання діяльності викривачів у структурі державного органу базується на таких засадах внутрішнього контролю: обов'язковість внутрішніх каналів, тобто кожен державний орган зобов'язаний забезпечити можливість подання повідомлення (в тому числі анонімно) через офіційні вебсайти, спеціальні телефонні лінії та поштові скриньки, що функціонує через Єдиний портал повідомлень викривачів, створений у 2023 р. та адміністратором якого є НАЗК, але який інтегрований у внутрішню мережу кожного відомства [10]; спеціальний статус антикорупційного уповноваженого органу (особи), оскільки законодавство виводить цю особу з-під прямого адміністративного тиску, де керівник не може звільнити уповноваженого без згоди НАЗК, що є гарантією того, що повідомлення викривача не буде приховане всередині органу.

При цьому, з положень Закону України «Про запобігання корупції» [1] вбачається, що внутрішня антикорупційна перевірка в державному органі має проводитися у такі строки – попередня перевірка до 10 робочих днів, дисциплінарне провадження (за потреби) до 30 днів (з можливістю продовження до 45).

У науковій літературі досліджуються різні аспекти сучасного регулювання захисту прав викривачів та здійснення внутрішнього антикорупційного контролю в державних органах.

Так, узагальнюючи підходи І. О. Омельченка та О. С. Яри [11, с. 275], можна стверджувати, що статус викривача у структурі державного органу залишається недостатньо захищеним. Держава через норми адміністративного права створює навколо службовця-викривача правовий механізм, який дозволяє йому продовжувати професійну діяльність, попри ініційований ним процес викриття. Проте ефективність цього механізму прямо залежить від якості регламентації дій антикорупційного уповноваженого, який є єдиним реальним інструментом внутрішнього контролю, зданим протиставити правовий інтерес держави волі конкретного посадовця-порушника.

Крім того, слід зауважити, що адміністративно-правовий статус викривача в структурі державного органу характеризується певною динамічністю, оскільки він змінюється від моменту виникнення наміру повідомити про порушення до моменту завершення перевірки та отримання її результатів. Як слушно зазначає А. К. Славицька, реалізація антикорупційної політики – це не статичний стан, а процес [12, с. 110]. У цьому контексті викривач стає ініціатором адміністративного процесу особливого типу, де предметом регулювання є не зовнішня діяльність держави, а її внутрішня здатність до самоочищення.

Розвиваючи думку С. С. Єсімова та А. В. Перепелиці про внутрішньовідомчий контроль [13, с. 77], можна виділити такі рівні адміністративної взаємодії викривача з уповноваженим підрозділом, які потребують детального регламентування:

1. Горизонтальний рівень (викривач – уповноважений підрозділ), зокрема адміністративно-правове регулювання на цьому рівні має забезпечити автономію уповноваженого підрозділу від керівника державного органу. Викривач, звертаючись до уповноваженого підрозділу, фактично делегує йому право на подальшу легалізацію наданої інформації, де і виникає специфічне адміністративне зобов'язання, у межах якого уповноважений стає персонально відповідальним за нероз-

голошення конфіденційних даних, що є частиною механізму внутрішнього контролю.

2. Вертикальний рівень (викривач – керівник), де закладено найбільший конфлікт інтересів. Спираючись на зауваження О. Б. Ковальчука та К. О. Лебідь щодо розмежування прав і гарантій викривачів [14, с. 822], слід констатувати, що чинний адміністративний механізм часто не враховує можливого прихованого впливу на викривача. Керівник, використовуючи свої дискреційні повноваження (наприклад, при розподілі премій, встановленні графіку відпусток або зміні функціональних обов'язків), може здійснювати заходи негативного впливу, які формально є законними в межах внутрішнього управління. Тому адміністративний статус викривача повинен включати право на превентивний моніторинг його службового стану з боку НАЗК або вищого за ієрархією органу.

3. Колективний рівень (викривач – трудовий колектив). Малодослідженим у цьому аспекті, на який опосередковано вказує Р. В. Гречанюк (зазначаючи, що до основних вимог, яким має відповідати інформація, надана викривачем, є те, що така інформація стала відома у зв'язку з трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням служби чи навчання викривача або його участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання [15, с. 266]), є захист викривача від мобінгу (цькування) з боку колег. Адміністративно-правове регулювання внутрішнього контролю має передбачати відповідальність не лише керівника, а й інших посадових осіб за створення ворожої атмосфери навколо викривача, розширює розуміння внутрішнього контролю як системи, що охоплює не лише документообіг, а й етико-адміністративний клімат в установі.

Отже, у національному законодавстві в основному враховані важливі аспекти адміністративно-правового статусу викривачів та порядку їх діяльності у системі внутрішнього антикорупційного контролю в державних органах. Разом з тим, необхідно вказати і на певні недоліки, які можна виокремити у антикорупційному законодавстві, а саме: 1) чинне законодавство захищає викривача від звільнення чи суворих дисциплінарних стягнень, проте воно майже не містить норм, спрямованих на захист інших, формально законних заходів впливу, як от позбавлення премій, ненадання відпустки у бажаний час тощо; 2) Закон України

«Про запобігання корупції» зобов'язує інформувати викривача про результати перевірки, але не надає йому права дієвого впливу на висновок уповноваженого підрозділу; 3) невизначеність механізму захисту в невеликих державних органах, де штат антикорупційного підрозділу складається з однієї особи, з огляду на що конфіденційність викривача є майже неможливою, у зв'язку з чим механізм внутрішнього контролю стає номінальним через фізичну неможливість приховати особу викривача від керівництва; 4) складність реалізації права на безоплатну правничу допомогу для викривача у відповідному державному органі, оскільки хоча законодавство гарантує таку допомогу, викривач часто змушений шукати зовнішніх адвокатів, оскільки юристи того самого державного органу представляють інтереси адміністрації (роботодавця), що створює прямий конфлікт інтересів.

Визначаючи шляхи удосконалення національного законодавства у досліджуваній сфері, необхідно погодитися з думкою А. Б. Фодчука про необхідність запровадження інституту Уповноваженого з питань захисту викривачів корупції в структурі НАЗК [16, с. 208], що зумовить наділення механізму зовнішнього захисту викривачів більшою інституційною спроможністю.

Крім того, на основі проведеного дослідження можна запропонувати такі зміни до Закону України «Про запобігання корупції» та пов'язаних підзаконних актів: 1) внести зміни до ст. 53-4 Закону, встановивши обов'язкове взяття на моніторинг службової діяльності викривача з боку НАЗК строком на один рік після повідомлення про корупцію; 2) розширення поняття «заходи негативного впливу», доповнивши законодавство переліком непрямих санкцій (мобінг, соціальна ізоляція) та встановити адміністративну відповідальність для керівників за створення ворожої робочої атмосфери, навіть за відсутності формальних наказів про стягнення; 3) передбачити можливість передачі функції розгляду внутрішніх повідомлень від невеликих державних органів до вищих органів або незалежних міжвідомчих комісій, що дозволить забезпечити реальну анонімність, оскільки перевірку проводитиме особа, яка не перебуває в щоденному контакті з викривачем та порушником; 4) закріпити право викривача на

ознайомлення з матеріалами внутрішньої перевірки (крім таємної інформації) та надання заперечень до підписання фінального звіту, що сприятиме посиленню контролю за доброчесністю самого антикорупційного уповноваженого.

До того ж важливо наголосити, що на сьогодні Директива ЄС 2019/1937 охоплює повідомлення про порушення в широкому спектрі галузей (екологія, безпека продуктів, захист прав споживачів), однак національне законодавство досі обмежується переважно засобом запобігання корупції, залишаючи інші сфери суспільно значущої інформації поза спеціальним захистом викривачів. Тому, видається за необхідне продовжити імплементацію положень цієї Директиви, зокрема, шляхом розширення інформації, яка може надаватися викривачами.

Висновки. Проведене у цій статті дослідження показує, що адміністративно-правове регулювання діяльності викривачів в Україні пройшло шлях від формального закріплення до створення досить дієвого механізму функціонування. Проте аналіз внутрішніх механізмів антикорупційного контролю у державних органах показує, що правовий захист викривача залишається не достатньо ефективним, що зумовлено недоліками правового регулювання у цій сфері. У цьому зв'язку також важливо вказати на неповну імплементацію стандартів, визначених у Директиві 2019/1937, що створює передумови для недостатньо дієвого внутрішнього антикорупційного контролю у державних органах. Подальше вдосконалення положень національного законодавства в частині посилення процесуальних гарантій викривача дозволить остаточно вирішити конфлікт між ієрархічною підпорядкованістю та обов'язком дотримання законності.

Реалізація розроблених у статті пропозицій щодо удосконалення положень національного антикорупційного законодавства дозволить перетворити внутрішній контроль із карального інструменту керівництва на механізм, що гарантує безпеку особі, яка діє в інтересах суспільства. Подальші дослідження мають зосередитися на правових аспектах сприйняття викривачів у державних колективах та впровадженні етичних стандартів, що доповнять акти правового регулювання у цій сфері.

Список літератури:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

2. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції: Закон України від 17.10.2019 № 198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#Text>.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: міжнародний документ від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
4. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції: Закон України від 17.10.2019 № 198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#Text>.
5. Директиви (ЄС) 2019/1937 Європейського парламенту і ради Європейського Союзу (ЄС) «Про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства союзу»: Міжнародний документ від 23 жовтня 2019 року URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Dyrektyva-YES-20191937.pdf>.
6. Про затвердження Вимог до захисту анонімних каналів зв'язку, через які здійснюються повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»: наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.04.2020 № 127/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0370-20#Text>.
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
8. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо упорядкування окремих питань захисту викривачів: Закон України від 01.06.2021 № 1502-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1502-20#Text>.
9. Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції: наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2021 № 277/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-21#Text>.
10. Про затвердження Порядку ведення Єдиного порталу повідомлень викривачів: наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 03.01.2023 № 1/23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-23#Text>.
11. Омельченко І. О., Яра О. С. Адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії корупції на публічній службі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 274–276. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/66>.
12. Славицька А. К. Адміністративно-правове забезпечення реалізації антикорупційної політики в Україні: поняття та ознаки. *Нове українське право*. 2022. Вип. 2. С. 107–111. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.15>.
13. Єсімов С. С., Перепелиця А. В. Адміністративно-правове регулювання внутрішньовідомчого контролю в органах національної поліції. *Соціально-правові студії*. 2021. Вип. 2 (12). С. 72–78. DOI: [10.32782/2524-0374/2022-5/91](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/91).
14. Ковальчук О. Б., Лебідь К. О. Правовий статус викривачів корупції як учасників кримінального провадження: окремі законодавчі прогалини та перспективи їх подолання. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 6. С. 816–823. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.136>.
15. Гречанюк Р. В. Особливості правового статусу та державного захисту викривачів в Україні. *Наукові записки*. Серія Право. 2021. Вип. 10. Спецвипуск. С. 264–269. URL: https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/10_spec_2021/10spec_264-269.pdf.
16. Фодчук А. Б. Адміністративно-правові засади захисту осіб, які надають допомогу в протидії корупції: Дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2020. 276 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/59ec02bb-248a-4ce5-aa5b-4aaf94e4c20f>.

Bortnyak V. A., Kubaryev M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF WHISTLERS IN THE STRUCTURE OF STATE BODIES: MECHANISMS OF INTERNAL CONTROL

The article provides a comprehensive analysis of the administrative and legal principles that determine the status and procedure for the activities of whistleblowers in the internal structure of state bodies. The author proves that the whistleblower is a special subject of administrative legal relations, since his activities are integrated into the system of internal anti-corruption control of the relevant state body. The paper highlights the procedural aspects of the functioning of internal channels for reporting facts of corruption or corruption-related offenses. In particular, the legal requirements for accepting and registering such reports are investigated, which highlight the stages of checking information for its reliability and compliance with the criteria established by law. The legal nature of the interaction between the whistleblower and the anti-corruption commissioner, who acts as the main intermediary and defender of the rights of the individual within the state body, is investigated. The article reveals the mechanisms of administrative confidentiality, which

include measures to protect the whistleblower's personal data and prevent the disclosure of the content of his report to persons who do not have the legal authority to do so. The author pays special attention to legal instruments of internal control aimed at preventing negative influence measures from the management of a state body.

Special attention is paid to the legal requirements for the functioning of anonymous communication channels established by the regulatory acts of the National Agency for the Prevention of Corruption, as a fundamental condition for ensuring the confidentiality of whistleblowers. In addition, the level of implementation of the provisions of Directive (EU) 2019/1937 into national legislation is determined, which allowed identifying promising areas for expanding the subject area of whistleblower protection beyond exclusively anti-corruption activities. Based on the research conducted, the need to improve internal anti-corruption programs of state bodies is argued, which should clearly regulate each stage of the administrative process, starting from the moment of filing a report on corruption to the final protection of the rights of the whistleblower.

Keywords: *corruption prevention, whistleblowers, internal control, administrative and legal regulation, state bodies.*

Дата першого надходження статті до видання: 25.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 04.05.2026